

Sygn. akt IV CZ 21/12

POSTANOWIENIE

Dnia 6 czerwca 2012 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Mirosława Wysocka (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Antoni Górski

SSN Kazimierz Zawada

w sprawie z wniosku A. W.
przy uczestnictwie T. W. i Gminy Miasta G.
o podział majątku wspólnego,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 6 czerwca 2012 r.,
zażalenia uczestnika postępowania T. W.
na postanowienie Sądu Okręgowego w G.
z dnia 30 czerwca 2011 r.,

uchyla zaskarżone postanowienie.

Uzasadnienie

Postanowieniem z dnia 26 kwietnia 2010 r. Sąd Rejonowy w G. dokonał podziału majątku wspólnego byłych małżonków A.W. i T. W., którego wartość ustalił na kwotę 236 868,10 zł, oddalił wniosek uczestnika o ustalenie nierównych udziałów małżonków w tym majątku, zasądził od niego na rzecz wnioskodawczynie kwotę 117 060,57 zł oraz rozstrzygnął inne kwestie związane z podziałem.

W apelacji od tego postanowienia uczestnik, oznaczwszy wartość przedmiotu zaskarżenia na kwotę 266 301 zł, kwestionował zaliczenie do majątku wspólnego większości składników, oddalenie wniosku o ustalenie nierównych udziałów, a ponadto inne rozstrzygnięcia, w tym zasądzające dopłatę na rzecz wnioskodawczynie. Na rozprawie apelacyjnej uczestnik "sprostował" oznaczenie wartości przedmiotu zaskarżenia w apelacji, wskazując w jej miejsce kwotę 117 060,57 zł.

W skardze kasacyjnej od postanowienia Sądu Okręgowego z dnia 4 marca 2011 r., który oddalił w całości jego apelację, uczestnik oznaczył wartość przedmiotu zaskarżenia na kwotę 266 301 zł, zakresem zaskarżenia i podstaw obejmując wszystko, co zaskarżył wcześniej w apelacji.

Postanowieniem z dnia 30 czerwca 2011 r. Sąd Okręgowy w G. odrzucił skargę kasacyjną uczestnika z takim uzasadnieniem, że wartość przedmiotu zaskarżenia w sprawie działowej wyznacza wartość konkretnego interesu lub składnika majątkowego, którego dotyczy środek odwoławczy oraz że wobec sprostowania przez pełnomocnika uczestnika na rozprawie apelacyjnej wartości przedmiotu zaskarżenia, należało ją ustalić zgodnie z tym oświadczeniem na kwotę 117 060,57 zł. Prowadziło to do uznania skargi za niedopuszczalną ze względu na ograniczenie przewidziane w art. 519¹ § 2 k.p.c.

W zażaleniu na to postanowienie uczestnik wniósł o jego uchylenie, zarzucając Sądowi błąd w ocenie wartości przedmiotu zaskarżenia, wynikający z nieuwzględnienia zakresu zaskarżenia, jak i tego, że w skardze zakwestionowano rozstrzygnięcie co do zasady oraz odmowę ustalenia nierównych udziałów w majątku wspólnym.

Sąd Najwyższy rozważył, co następuje:

Uzasadnienie zaskarżonego orzeczenia, ograniczające się do powołania oznaczonej przez uczestnika (po „sprostowaniu”) wartości przedmiotu zaskarżenia w apelacji wskazuje, że Sąd przyjął, iż ta wartość przedmiotu zaskarżenia jest wiążąca; świadczy o tym także fakt, że Sąd, stwierdziwszy, iż istotna jest wartość konkretnego interesu, którego dotyczy dany środek, nie dokonał żadnej oceny tej wartości w odniesieniu do skargi kasacyjnej uczestnika. Tymczasem, w postępowaniu działowym, chociaż utrzymany jest obowiązek skarżącego oznaczenia wartości przedmiotu zaskarżenia, to - przy uwzględnieniu art. 567 § 3 w zw. z art. 684 k.p.c. - poczynione przez sąd ustalenia co do składu i wartości majątku stanowią podstawę kontroli prawidłowości wskazanej przez stronę tej wartości. Ma to szczególne znaczenie w sprawach o podział majątku, w których skupiają się różne, często sprzeczne interesy majątkowe uczestników i które wymagają precyzyjnej oceny w konkretnych okolicznościach danej sprawy.

Nie można odmówić racji skarżącemu, że Sąd Okręgowy pominął istotne przesłanki takiej oceny. Fakt, że wartość udziału lub wysokość zasądzonej dopłaty stanowi częste, a czasem nawet wystarczające, kryterium ustalenia wartości przedmiotu zaskarżenia w sprawach o podział majątku wspólnego, nie zwalnia od badania tej wartości pod kątem podstawowych przesłanek, którymi są zakres zaskarżenia oraz podważanie zasady podziału.

Wartość przedmiotu zaskarżenia może przewyższać wartość udziału, gdy uczestnik podważa samą zasadę podziału, kwestionując dopuszczalność i sposób podziału, bądź twierdząc, że określony majątek nie stanowi wspólności lub że określone przedmioty zostały wadliwie uznane za niestanowiące wspólności (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 21 stycznia 2003 r., III CZ 153/02, OSNC 2004, nr 4, poz. 60 oraz z dnia 18 stycznia 2006 r., III CSK 136/05 i z dnia 2 grudnia 2010 r., I CZ 147/10, niepublikowane), jak również wtedy gdy zaskarża rozstrzygnięcie o żądaniu ustalenia nierównych udziałów. Za tym, że w tych sytuacjach chodzi o zasadę podziału przemawia także to, że wskazane kwestie mogą stanowić przedmiot postanowienia wstępnego (art. 567 § 2 oraz art. 685 w zw. z art. 567 § 3 k.p.c.).

Skarżący w niniejszej sprawie zarówno w apelacji, jak i w skardze kasacyjnej niewątpliwie zakwestionował tak rozumianą zasadę podziału, co sprzeciwia się uznaniu, że wartość przedmiotu zaskarżenia ogranicza się do wartości zasądzonej dopłaty.

Stoi temu na przeszkodzie także zakres, w jakim skarżący zakwestionował orzeczenie działowe, gdyż jest to przesłanka, która również winna być brana pod uwagę (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 5 kwietnia 2002 r., II CZ 25/02, z dnia 24 stycznia 2003 r., III CZ 147/02 i z dnia 24 lipca 2008 r., IV CZ 53/08, wszystkie niepublikowane).

Z omówionych względów, wobec nieuzasadnionego odrzucenia skargi kasacyjnej, Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji, stosownie do art. 394¹ § 3 w zw. z art. 398¹⁵ k.p.c.